

Betænkning

over forslag til lov om projektering m. v. af en nord-sydgående motorvej i Jylland med forskellige tilsluttende vejforbindelser.

(Afgivet af udvalget den 24. maj 1965).

Udvalget har holdt 10 møder og herunder haft samråd med ministeren for offentlige arbejder.

Man har endvidere fra ministeren for offentlige arbejder modtaget skriftlige svar på en række af udvalget stillede spørgsmål.

Udvalget har modtaget en deputation bestående af repræsentanter for en række østjyske købstæder, nemlig Åbenrå, Kolding, Vejle, Horsens, Århus og Randers, samt en deputation af repræsentanter for byerne Silkeborg, Holstebro, Thisted og Viborg.

Der er modtaget skriftlige og mundtlige henvendelser fra professor J. Humlum, Århus, og akademirådets præsident professor Mogens Koch og endvidere en deputation bestående af sognerådsformand Jørgen Jessen, Ensted, og folketingsmand Johan Philipsen.

Der er i udvalget enighed om, at der bør anlægges en jysk motorvej i forbindelse med det for førnævnte bestemte motorvejsnet, og at ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at lade foretage projektering og sikring af linjen for en nord-sydgående motorvej i Jylland. Det er udvalgets opfattelse, at en principbeslutning om linjeføringen bør tages nu både af hensyn til landsdelens placering i det samlede trafikbillede og af hensyn til egns- og byplanlægningen i de pågældende områder.

Det er udvalgets opfattelse, at en motorvej i Jylland ikke alene vil være af betydning for opfyldelsen af det trafikmæssige behov, men også yderligere vil styrke landsdelens erhvervsliv.

Et flertal (socialdemokratiets medlemmer af udvalget samt Ninn-Hansen og Fanger)

indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*, idet man finder, at den foreslåede linjeføring bedst vil opfylde det trafikmæssige behov og samtidig vil kunne bidrage væsentligt til den ovennævnte styrkelse af hele landsdelens erhvervmæssige udvikling.

Flertallet har fuld forståelse for de synspunkter, der er fremført over for udvalget til støtte for en forstærket egnsudvikling i Vest- og Midtjylland, således som det bl. a. fremgår af en udtalelse fra det såkaldte „Herningmøde“ (udtalelsen er optrykt som bilag 4 til lovforslaget), og som deputationen fra Silkeborg, Holstebro, Thisted og Viborg anførte til støtte for sine synspunkter i sin henvendelse til udvalget.

Flertallet erkender, at en nord-sydgående motorvej i Jylland ikke kan løse alle denne landsdels trafikproblemer, men lægger i denne forbindelse stor vægt på det tilsagn, der i bemærkningerne til lovforslaget er givet om, at motorvejen skal suppleres med andre gode hovedvejsforbindelser, ligesom ministeren over for udvalget har tilkendegivet, at udbygningen af hovedvejene i Jylland vil fortsætte, således at motorvejen suppleres med andre nord-sydgående hovedveje og tværforbindinger samt et antal diagonalveje, således at hele det jyske område tilsikres gode forbindelser til det øvrige land og udlandet.

Flertallet mener ikke, at der fra deputationer, i samråd eller ved udvalgets egne undersøgelser er fremkommet oplysninger, der tilsiger en vestligere linjeføring end angivet i lovforslaget. Man har haft nogen betænkelighed ved linjeføringen øst for Brabrand Sø, men har efter henvendelsen fra den østjyske deputation af købstæder

og de i samrådet givne oplysninger ment at kunne acceptere dette afsnit af motorvejen, idet man dog må fremhæve, at denne stillingtagen forudsætter, at amts- og bykommuner i det nævnte område snarest får endeligt udarbejdet deres egns- og byplaner omkring og i tilslutning til motorvejslinjen. Endvidere mener flertallet, at lovforslagets § 3 giver sikkerhed for en hensigtsmæssig fremtidig udvikling i det pågældende område.

Flertallet forventer, at der ved forslagens endelige udformning tages de fornødne hensyn til motorvejens placering, således at linjeføringen indpasses bedst muligt i landskabet.

Flertallet forventer, at by- og egnsplanerne udformes så fremsynede, at der ikke ad åre kan opstå mindre funktionsdygtige byområder i tilslutning til den nye motorvej.

Flertallet går endvidere ud fra, at den i lovforslaget indeholdte principbeslutning om linjeføringen ikke skal hindre, at de by- og amtskommunale myndigheder i samarbejde med ministeriet for offentlige arbejder forskyder enkelte etaper af motorvejen, hvor økonomiske eller andre saglige argumenter måtte tale for, at der foretages sådanne ændringer. Den endelige beslutning herom kan træffes etape for etape, efterhånden som bevillinger til anlæggets udførelse søges.

Et *mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) kan ikke tiltræde den i lovforslaget foreslåede linjeføring for en nord-sydgående motorvej, men har i sine nedenauførte *ændringsforslag nr. 2, 4, 7 og 10* foreslået en vestligere linje, hvis beliggenhed i store træk kan beskrives således:

Motorvejen føres fra et punkt på den tyske grænse vest for Bov umiddelbart øst om Røde Kro, Vojens og Lunderskov, vest om Bredsten og Jellinge over Funder, Ans og Vejrum, umiddelbart vest om Rold Skov til tilslutning til det under udførelse værende motorvejsanlæg syd for Ålborg.

Den under udførelse værende motorvej mellem Lille-Bæltsbroen og Kolding tilsluttes den nævnte nord-sydgående motorvej med en sydlig gren ved Lunderskov og en nordlig gren ved Egtved.

Der anlægges som motorvej en sidegren til Århus, udgående fra den nord-sydgående

motorvej mellem Tørring og Nørre Snede og ført nord om Skanderborg, hvilken vej erstatter den tilsvarende strækning af den planlagte diagonalvej Esbjerg-Århus.

Der anlægges endvidere som motorvej en sidegren til Herningområdet fra den nord-sydgående motorvej ved Vrads, hvilken vej øst for den nord-sydgående motorvej forlægges som vej af høj klasse til motorvejen mod Århus med tilslutning til denne sydvest for Skanderborg.

De pågældende vejanlæg forudsætter givet fornødne tilslutninger til det eksisterende vejnet.

Mindretallet ønsker hermed ikke at låse sig fast på den anførte linjeføring, idet der ved den nærmere projektering med henblik på en praktisk gennemførelse sikkert vil fremkomme ændringer — men mindretallet har villet tilkendegive det forkerte i den østlige linjeføring og anfører som motivering herfor følgende.

Bygning af motorveje i Danmark er af ny dato, og der savnes erfaring for deres betydning som egnsudviklingsfaktor. Flertallet og ministeren har ikke lagt skjul på, at bygning af en motorvej i allerførste række skal tjene til at aflaste trafikken, hvor den nu er størst. Mindretallet mener heroverfor kraftigt at måtte fremhæve hensynet til den spredning og decentralisering, som vist alle ønsker, og som ikke vil ske ved en for ensidig hensyntagen til de af flertallet og ministeren anførte synspunkter.

Mindretallet mener ligeledes, at der ved østvejens linjeføring ikke er taget fornødent hensyn til den landbrugsmæssige, byplanmæssige og samfærdselsmæssige udvikling, som vi står over for i de kommende år. På baggrund af den afgørende betydning, der efter mindretallets opfattelse må tillægges vore vejplaner som virkemidler i lands- og regionplanlægning og for Jylland som landsdel, mener mindretallet ikke, at østvejen tager tilstrækkeligt hensyn til den egnsudviklingsmæssige udvikling, hvor der virkelig er behov herfor.

Et *andet mindretal* (Thestrup) deler flertallets opfattelse af, at det er nødvendigt allerede nu at beslutte, 1) at en motorvej skal føres op gennem Jylland, og 2) at

fastlægge denne vejs linjeføring. For 1) taler, at en fortsat undladelse vil forstærke den koncentration af erhvervsliv og bebyggelse i Danmarks østlige del, som allerede nu er så udpræget. Herved bliver Jyllands muligheder ikke udnyttet, og faren for et befolkningspres fra syd forstærkes. For 2) taler, at undladelse af at fastlægge linjeføringen nu vil kunne føre til fejlinvesteringer i betydelig målestok.

Hvad linjeføringen angår, er det dette mindretals opfattelse, at den af professor Humlum, Århus, foreslåede — dog således, at vejen føres til tunnelen under Limfjorden ved Ålborg — er den bedste. Det er den, 1) der vil give den mellem de 2 udgangspunkter korteste og terrænmæssigt bedste vej, 2) som vil bevirke den mest hensigtsmæssige fordeling i Jylland af erhvervsliv og bebyggelse, og 3) til hvilken ekspropriationerne af areal vil bevirke færrest vanskeligheder og koste mindst.

Mindretallet har til gennemførelse af denne linjeføring stillet de nedenanførte *ændringsforslag nr. 1, 3, 6 og 10*.

Det er mindretallets opfattelse, at en udbygning af hovedvej A 10 til en firsporet vej vil vise sig at blive en nødvendighed i alle tilfælde, og mindretallet anser det for rigtigt at gennemføre dette så hurtigt, den foreliggende situation tillader.

Et *tredje mindretal* (det radikale venstres medlem af udvalget), der er af den opfattelse, at lovforslaget placerer motorvejen på en for østlig linje, vil motivere dette synspunkt ved lovforslagets 2. behandling.

Et *fjerde mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) kan give tilslutning til de i betænkningens indledning fremførte betragtninger, men kan ikke medvirke til lovforslagets uændrede vedtagelse. Det er mindretallets opfattelse, at den foreslåede nord-sydgående motorvej i Jylland bør placeres i den østlige del af landsdelen, men mener ikke, at den foreslåede linjeføring er den rigtige. Det er mindretallets opfattelse, at den foreslåede linjeføring i flere tilfælde går for tæt på de østjyske købstæder, hvilket er meget betænkeligt ud fra byudviklingsmæssige betragtninger.

Mindretallet stiller derfor de nedenstående *ændringsforslag nr. 5, 8, 9 og 10*.

Ændringsforslag.

Til § 1.

Af et *mindretal* (Thestrup):

1) I stk. 1, 5.-6. linje, udgår ordet „umiddelbart“.

Af et *mindretal* (Holmberg, A. Chr. Andersen, Per Federspiel og Guldborg):

2) I stk. 1 ændres „umiddelbart vest for Padborg“ til: „vest for Bov“.

Af *mindretallet* under nr. 1:

3) Stk. 2 affattes således:

„Stk. 2. Motorvejens linje føres vest for den sønderjyske længdebane fra et punkt 2 km vest for Tinglev og ca. 15 km vest for Kolding, umiddelbart vest om Give, 15 km vest om Silkeborg, 3 km vest om Viborg, langs østsiden af Hjarbæk Fjord, vest for hovedvej A 13 til Ålborg.“

Af *mindretallet* under nr. 2:

4) Stk. 2 affattes således:

„Stk. 2. Motorvejens linje føres umiddelbart øst om Røde Kro, Vojens og Lunderskov, vest om Bredsten og Jelling, over Funder, Ans og Vejrum, umiddelbart vest om Rold Skov til tilslutning til det under udførelse værende motorvejsanlæg syd for Ålborg.“

Af et *mindretal* (Arne Larsen):

5) Stk. 2 affattes således:

„Stk. 2. Motorvejen føres fra et punkt på den tyske grænse vest for Bov umiddelbart øst om Røde Kro, Vojens og Lunderskov, vest om Bredsten og Jelling, over Østbirk vest om Skanderborg til et punkt nordøst for Stilling. Derfra mod nord vest om Hadsten til omfartsvejen vest om Randers og fra denne videre vest om Rold Skov til den under udførelse værende motorvej ved Bonderup.“

Til § 2.

Af *mindretallet* under 1:

6) Paragraffen affattes således:

„§ 2. Ministeren bemyndiges til at foretage projektering til forberedelse af følgende

andre motorveje og hovedlandeveysanlæg i tilknytning til den i § 1 nævnte motorvej:

1. En hovedlandevej, udbygget som motorvej, fra den under udførelse værende motorvej ved Lille-Bælt nord om Kolding med tilslutning til den i § 1 nævnte motorvej.
2. En hovedlandevej, udbygget som motorvej, fra Århus syd om Brabrand Sø med passage over Gudenåen i nærheden af Ry og til krydsning med den i § 1 nævnte jyske længdemotorvej 2 km vest for A 13 og Hjælland St. til Herning.

Af *mindretallet* under nr. 2:

7) Paragraffen affattes således:

„§ 2. Ministeren bemyndiges til at foretage projektering til forberedelse af følgende andre motorveje og hovedlandeveysanlæg i tilknytning til den i § 1 nævnte motorvej:

1. En hovedlandevej, udbygget som motorvej, fra den under udførelse værende motorvej mellem Lille-Bæltbroen og Kolding i sydlig retning med tilslutning til den i § 1 omhandlede motorvej ved Lunderskov og en tilsvarende i nordlig retning med tilslutning ved Egtved.
2. En hovedlandevej, udbygget som motorvej, til Århus, udgående fra den i § 1 omhandlede motorvej mellem Tørring og Nørre Snede og ført nord om Skanderborg.

3. En hovedlandevej, udbygget som motorvej, fra den i § 1 omhandlede motorvej ved Vrads til Herningområdet, hvilken vej øst for den nord-sydgående motorvej forlænges som vej af høj klasse til motorvejen mod Århus med tilslutning til denne sydvest for Skanderborg.

Af *mindretallet* under nr. 5:

8) Nr. 1 og 2 affattes således:

1. En hovedlandevej, udbygget som motorvej, fra den under udførelse værende motorvej fra ny vejbro over Lille-Bælt med tilslutning til den i § 1 nævnte nord-sydgående motorvej ved en sydlig gren ved Lunderskov og en nordlig gren ved Egtved.
2. To hovedlandeveje, udbygget som motorveje, den ene fra den i § 1 omhandlede motorvej nordøst for Stilling mod Århus til Viby, den anden fra Hasle mod nordvest til den i § 1 omhandlede motorvej ved Lading.

9) Nr. 3 og 6-8 udgår.

Til § 3.

Af et *mindretal* (Holmberg, A. Chr. Andersen, Per Federspiel, Guldberg, Thestrup og Arne Larsen):

10) Paragraffen udgår.

Horn. Andreas Hansen. Poul Hansen (Grenå). Aage Hauskov.

Thomas Have, Hans Lund. Axel Ivan Pedersen. Eigil Schytt.
formand.

Holmberg. A. Chr. Andersen. Per Federspiel.

Guldberg, Ninn-Hansen. Fanger. Thestrup. Kirkegaard. Arne Larsen.
næstformand.